

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Dějepis

Vyučovací předmět dějepis vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Rozvíjí průřezová témata – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Předmět zprostředkovává poznatky z historie a podporuje utváření historického povědomí v souvislostech.

Předmět: Dějepis (pro zaměření humanitní vědy)

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení

Dějepis kultivuje historické povědomí žáků, upevňuje vazby a vztahy mezi historickými fakty, objasňuje historii jako proces vývoje lidské společnosti. Těžiště předmětu leží v pochopení vztahů, vazeb, souvislostí a procesů. Obsažená dějepisná fakta mají v předmětu své opodstatnění, jsou uspořádána chronologicky (na základě obvyklé historické periodizace), ale zároveň plně akcentují historické souvislosti.

Obsahové vymezení je závazné pro všechna studijní zaměření. Odlišný rozsah odpovídá hodinové dotaci.

Časové a organizační vymezení

Dějepis je řazen ve studijním oboru humanitní předměty do všech čtyř ročníků, hodinová dotace odpovídá konkrétnímu učebnímu plánu. Ve čtvrtém ročníku budou žákům nabídnuty jednoleté volitelné předměty v rozsahu 2 hodiny týdně, které budou rozvíjet dějepisné znalosti a historické povědomí a budou posilovat jednotlivé kompetence.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení:

- učitel vede žáky ke studiu historie, k orientaci v odborné literatuře
- učitel vede žáky ke kritické práci s prameny
- učitel vede žáky ke kritickému přístupu k médiím
- učitel vede žáky k tvořivému zpracování informací
- učitel zadává žákům ročníkové a seminární práce, ve kterých prokazují schopnost pracovat s informacemi

Kompetence k řešení problémů:

- učitel vede žáky k prezentaci získaných informací
- učitel vede žáky k hledání různých pohledů na historii a k jejich porovnávání
- učitel vede žáky ke k kritickému myšlení, k analyzování problémů
- učitel vede žáky k tvořivému myšlení a interpretaci dějin

Kompetence komunikativní:

- učitel vede žáky ke správnému formulování základní historické faktografie
- učitel vede žáky k přesnému a odbornému vyjadřování
- učitel vede žáky k precizní práci s odbornými termíny
- učitel vede žáky k vhodné argumentaci, spolupráci a respektování názorů druhých

Kompetence sociální a personální:

- učitel vytváří podmínky pro spolupráci se žáky a pro práci ve skupině
- učitel vytváří podmínky pro projektovou činnost žáků v předmětu dějepis

Kompetence občanské:

- učitel vede žáky k formování vlastních názorů a postojů
- učitel vede žáky utváření občanských postojů
- učitel vede žáky etickému pohledu na dějiny lidské společnosti
- učitel vede žáky k vnímání současnosti v evropských a světových souvislostech
- učitel vede žáky k respektování názorů jiných
- učitel vede žáky k toleranci

Kompetence k podnikavosti:

- učitel motivuje žáky k zapojení do projektů, soutěží odborných aktivit
- učitel vede žáky s ohledem na budoucí profesní zaměření k jejich osobnímu rozvoji

Zabezpečení výuky žáků se speciálními potřebami:

- učitel pracuje se žáky se speciálními potřebami v rámci tříd, ve kterých jsou integrováni, škola jim vytváří podmínky pro studium

Zabezpečení výuky nadaných žáků:

- nadaným žáků vytváří škola, učitelé individuální podmínky pro jejich osobní rozvoj

Výstupy ŠVP	Učivo - téma	Konkretizace	Průřezová témata, souvislosti, metody
ÚVOD DO STUDIA HISTORIE Žák • charakterizuje smysl historického poznání a jeho povahu jako poznání neuzavřeného a proměnlivého • rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání a úskalí jejich interpretace	I. ročník ARCHEOLOGIE, ARCHEOLOGICKÉ PRAMENY A METODY, VÝZKUM SPOLUPRÁCE ARCHEOLOGIE S DALŠÍMI VĚDNÍMI OBORY POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ	• Dějepis v rámci ostatních společenských věd • Pramene historického poznání • Úvod do studia dějepisu (historické prameny, PVH)	Environmentální výchova (Vztah k přírodnímu prostředí, datování v archeologii)
PRAVĚK Žák • objasní ve shodě s aktuálními vědeckými poznatky materiální a duchovní život lidské společnosti v jednotlivých vývojových etapách pravěku; charakterizuje pojem archeologická kultura • vysvětlí zásadní zlom ve vývoji lidstva v důsledku cílevědomé zemědělské a řemeslné činnosti	PRAVĚK PALEOLIT, MEZOLIT, NEOLIT, ENEOLIT, DOBA BRONZOVÁ, DOBA ŽELEZNÁ	• Úvod do studia pravěkých dějin • Teorie vzniku a vývoje člověka • Vývoj lidstva v paleolitu • Mezolit a neolit • Eneolit a doba bronzová • Doba železná • Keltové na našem území • Doba římská, stěhování národů	Environmentální výchova (Vztah lidské společnosti k přírodnímu prostředí, závislost člověka na přírodě, nevratné zásahy) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (kontakty jednotlivých kulturních oblastí, obchod, předávání znalostí, stěhování národů)

zařadí časově a prostorově hlavní archeologické kultury pravěku			
STAROVĚK Žák zdůvodní civilizační přínos vybraných starověkých společenství, antiky a křesťanství jako základních fenoménů, z nichž vyrůstá evropská civilizace objasní židovství (vazbu mezi židovstvím a křesťanstvím) a další neevropské náboženské a kulturní systémy popíše určující procesy a události, uvede významné osobnosti starověkých dějin	STAROVĚK STAROORIENTÁLNÍ STÁTÝ MEZOPOTÁMIE, EGYPT, INDIE, ČÍNA ANTICKÉ ŘECKO ANTICKÝ ŘÍM NAŠE ZEMĚ A OSTATNÍ EVROPA V DOBĚ ŘÍMSKÉ	Nejstarší starověké civilizace – předpoklady pro jejich vznik Sumerové jako tvůrci civilizace Dějiny starověké Mezopotámie Vznik egyptské říše, egyptská společnost Syro-palestinská oblast ve starověku Počátky židovského národa a státu Malá Asie ve starověku Starověký Írán Starověká Indie Starověká Čína Výtvarné umění, stavitelství, věda a kultura nejstarších civilizací Starověké Řecko Úvod do studia řeckých dějin Starověká Kréta Řecké stěhování, Mykény Homérské Řecko, eposy jako historický pramen Doba archaická Význam řecké polis Klasická doba Podmanění Řecka Makedonií Helénistické státy Řecká kultura – filozofie, umění, literatura, věda a náboženství Starověký Řím	Multikulturní výchova (neevropské náboženské systémy, judaismus, různorodé kultury a společnosti a jejich vzájemný kontakt) Environmentální výchova (schopnost civilizací žít v souladu s přírodou, regulace vodních toků, architektura, poznatky jako dědictví starověku, vliv přírodních katastrof na starověké civilizace) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (kontakty civilizací) Environmentální výchova (zneužívání přírody v době antické, vykácení lesů, nedostatek půdy, demografické změny a jejich dopad) Environmentální výchova (praktický život v Římě, první globální civilizace a její dopad na sousední státy za tzv. civilizační hranicí)

	CIVILIZOVANOST A BARBARSTVÍ, LIMES ROMANUS JAKO CIVILIZAČNÍ HRANICE	• Úvod do studia římských dějin • Osídlení starověké Itálie • Etruská civilizace • Bájné počátky Říma • Raná římská republika • Boje Říma za ovládnutí Itálie • Počátky římské říše • Krize římské republiky • Vznik římského císařství • Evropa za římským • Územní vývoj římské říše limitem • Zánik říše západořímské • Vznik křesťanství • Římská kultura – filozofie, umění, literatura, věda a náboženství	<i>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</i> <i>(reflexe evropských kulturních kořenů a hodnot, vliv křesťanství na další vývoj lidské společnosti s důrazem na Evropu)</i>

společnosti 5. – 15. století a jeho specifické projevy ve vybraných státních celcích • charakterizuje základní rysy vývoje na našem území • vymezí specifika islámské oblasti vysvětlí důsledky tatarských a tureckých nájezdů, zejména pro jižní a východní Evropu POČÁTKY NOVOVĚKU Žák • rozpozná nové filozofické a vědecké myšlenky, které byly zformulovány ve 14. – 17. století; zhodnotí jejich praktické dopady • porozumí důsledkům zámořských objevů, jež vedly k podstatným hospodářským i mocensko-politickým změnám • popíše základní rysy reformace a protireformace, vysvětlí důsledky pro další evropský i světový vývoj • vymezí základní znaky stavovství a absolutismu; uvede konkrétní projevy v jednotlivých zemích a příklady střetů • posoudí postavení českého státu uvnitř habsburského soustátí a analyzuje jeho vnitřní sociální, politické a kulturní poměry OSVÍCENSTVÍ, REVOLUCE A IDEA SVOBODY, MODERNIZACE SPOLEČNOSTI	VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK • vznik a rozvoj měst, řemeslo, obchod • • vzdělanost a umění středověké společnosti • křížové výpravy, rytířská kultura • Židé a křesťanská společnost • Vrcholný středověk Anglie, Francie, stoletá válka • Svatá říše římská Český stát Husitství Český stát a východní Evropa na konci středověku • renesance a humanismus; reformace • zámořské plavby • rivalita a kooperace evropských velmocí v raném novověku; třicetiletá válka • absolutismus a stavovství • barokní kultura, politika, náboženství	• Vrcholný středověk • Rozvoj zemědělství, měst • Kolonizace • Úloha církve ve středověké společnosti • Křížové výpravy • Rytířská kultura • Gotika • Stoletá válka mezi Anglií a Francií • Svatá říše římská • Východní Evropa v ohrožení Tatary • Český stát za posledních Přemyslovců • Lucemburkové • Krize středověké společnosti • Počátky hnutí za nápravu církve • Jan Hus, husitství • Český stát v 15. století • Jiří z Poděbrad • Český stát za Jagellonců • Renesance a humanismus • Pád Cařihradu • Osmanská expanze • Velké zámořské objevy • Vznik koloniálních říší • Reformace • Katolická reforma • Francie a Anglie v 16. století	Environmentální výchova (kolonizace, kultivace půdy, zakladatelská činnost, rozvoj krajiny) Multikulturní výchova (vznik kříž. států, kulturní ovlivňování se) Osobnostní a sociální výchova (nápravné hnutí – osobnost Jana Husa, křesťanství, morálka. evropské hodnoty) Environmentální výchova (vliv zámořských cest, vliv třicetileté války) Multikulturní výchova (život v koloniích, evropská „nadřazenost“ nová poznání, nové kultury) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (základem pro „nový svět“ evropští protestanti)

Žák určí a zhodnotí hlavní myšlenky a principy osvětenství, rozpozná jejich uplatnění v revolucích 18. a 19. století na konkrétních příkladech jednotlivých států demonstruje postupný rozklad, zánik a proměny dosavadních systémů přes úsilí mocenských struktur o jejich udržení posoudí význam ústavy a novou organizaci státu, uvede základní typy parlamentních státních systémů vysvětlí emancipační hnutí národů i jednotliv. společenských vrstev; vymezi místo utváření českého novodobého národa v tomto procesu, včetně jeho specifických rysů charakterizuje proces modernizace, vysvětlí průběh industrializace a její ekonomické, sociální a politické důsledky; rozpozná její ekologická rizika; určí základní příčiny asymetrického vývoje Evropy a světa v důsledku rozdílného tempa modernizace vysvětlí expanzivní záměry velmocí v okrajových částech Evropy a v mimoevropském světě, jež byly příčinou četných střetů a konfliktů daného období OSVÍCENSTVÍ, REVOLUCE A IDEA SVOBODY, MODERNIZACE SPOLEČNOSTI	3. ročník NOVOVĚK osvětenství velké revoluce – francouzská revoluce 1789-1799, vznik USA, rok 1848 Evropa za napoleonských válek a po Vídeňském kongresu rozvoj výroby a vědy, proměna agrární společnosti ve společnost průmyslovou, změny v sociální struktuře utváření novodobých národních společností (české, slovenské, německé, italské); emancipační hnutí sociálních skupin předpoklady a projevy imperiální (mocenské a koloniální) politiky velmocí; nástup Ruska jako evropské velmoci; USA, jejich vnitřní vývoj a mezinárodní postavení do I. světové války	Vznik středoevropského soustátí Habsburků Český stát na přelomu 16. a 17. století Třicetiletá válka Svět v 17. století Baroko Věda a vzdělanost Nizozemská revoluce Anglická revoluce Parlamentarismus. Velká Británie jako impérium Americká revoluce, vznik USA Francouzský absolutismus Osvícenství Francouzská revoluce Obrat k člověku a jeho právům Vliv revoluce v Evropě Napoleonské války Evropa počátku 19. století Průmyslová revoluce Vzestup Ruska, Pruska Habsburská monarchie v době Marie Terezie a Josefa II. Revoluce v Evropě 20. a 30. léta 19. století Habsburská monarchie počátkem 19. století Politické proudy Revoluce 1848	Mediální výchova (práce s tiskem a informacemi v době FR, respektive za Napoleona Bonaparte) Osobnostní a sociální výchova (sociální citění, nové postoje v souvislosti s PR a válkami, národnostní hnutí) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (nacionalismus, sjednocení, ústava, revoluce, hodnoty evropských osvícenců a myslitelů) Osobnostní a sociální výchova (sociální změny ve společnosti) Mediální výchova (mocnosti monitorují a ovlivňují myšlení občanů)

Žák • charakterizuje dvě světové války, dokumentuje sociální, hospodářské a politické důsledky • uvede příčiny a projevy politického a mocenského obrazu světa, který byl určen vyčerpáním tradičních evropských velmocí, vzestupem USA a nastolením bolševické moci v Rusku • vymezí základní znaky hlavních totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie; objasní příčiny a podstatu agresivní politiky a neschopnosti potenciálních obětí jí čelit • vysvětlí souvislost mezi světovou hospodářskou krizí a vyhocením politických problémů, které byly provázeny radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil • popíše a zhodnotí způsob života v moderní evropské společnosti, zhodnotí význam masové kultury	• vzájemné střetávání velmocí, diplomatické a vojenské aktivity v předvečer I. světové války, mimoevropská ohniska koloniálních konfliktů • proměny životního stylu, vzdělanost a umění „belle epoque“ přelomu 19. a 20. století 4. ročník 20. STOLETÍ • první světová válka, I. odboj • revoluce v Rusku, upevňování bolševické moci • versailleský systém a jeho vnitřní rozpory • vznik Československa, Československo v meziválečném období • Evropa a svět ve 20. a 30. letech, světová hospodářská krize ve světě i v ČSR, • růst mezinárodního napětí a vznik válečných ohnisek • mnichovská krize a její důsledky • kultura 1. poloviny 20. století (zrod moderního umění, nástup masové kultury, sport) • druhá světová válka (globální a hospodářský charakter války, věda a	• Evropa 1. poloviny 19. století • Červencová monarchie • USA jako světová velmoc • Sjednocení Itálie a Německa • Rozvoj Ruska • Imperialismus, Kolonialismus • Východní otázka, Balkán • Rozdělení světa., • Příprava na válku. • Habsburská monarchie do konce 19. století • Zájem o Afriku a další kolonie • První světová válka • Versailleský systém • Fašismus • Výmarská republika • Sovětské Rusko • Světová hospodářská krize • Nacismus • Autoritativní režimy v Evropě i ve světě • Vývoj ČSR do roku 1938 • Evropa mezi dvěma světovými válkami • Kulturní a společenský vývoj • Politika appeasementu • Česko- německé vztahy • Druhá světová válka, holocaust • Protektorát Čechy a Morava	Environmentální výchova (Darwinismus a jeho vliv na další vývoj) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Evropa před válkou vychází z mnohasetleté zkušenosti a hodnot, které bude muset záhy měnit – konfrontace Evropa versus zámoří) Osobnostní a sociální výchova (válka jako vítaný prostředek k řešení sporů mezi velmocemi – válka a její dopad na lidstvo, změna hodnot, krize, cesta pro extrémní postoje) Mediální výchova (propaganda a manipulace, média v odboji) Osobnostní a sociální výchova (odboj – hrůzství, hodnoty – kolaborace, holocaust, osobní postoje) Environmentální výchova (přístup mocností k blízkým nebo nepřátelským zemím, války a jejich dopad, zneužívání zemi třetího světa – suroviny, pracovní síly, rychlá dekolonizace)

MODERNÍ DOBA II – SOUDOBÉ DĚJINY Žák • charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty • vysvětlí základní problémy vnitřního vývoje zemí západního a východního bloku; zejména se zaměří na pochopení vnitřního vývoje a vzájemných vztahů supervelmocí USA, SSSR a na situaci ve střední Evropě a v naší zemi • porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích • popíše mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech, vysvětlí lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí; zná základní instituce sjednocující se Evropy, • jejich úlohu a fungování • objasní hlavní problémy specifické cesty vývoje významných postkoloniálních rozvojových zemí; objasní význam islámské, židovské a některé další neevropské kultury v moderním světě • vymezi základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje	• Evropa a svět po válce (OSN, princip sociálního státu) • Východní blok, jeho politický, hospodářský a sociální vývoj; SSSR jako světová velmoc; RVHP, Varšavská smlouva • euroatlantická spolupráce a vývoj demokracie; • USA jako světová velmoc • životní podmínky na obou stranách „železné opony“ • konflikty na Blízkém východě, vznik státu Izrael • dekolonizace; „třetí svět“ a modernizační procesy v něm – ekonomické, demografické a politické postavení v globálním světě • pád komunistických režimů a jeho důsledky; sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě • globální problémy moderní společnosti	• II. odboj • Spory o poválečné uspořádání světa • Studená válka a její projevy • Únor 1948 • Politické procesy. • Vznik lidové dem. států • Německá otázka, vznik dvou německých států Korea, Vietnam • Maďarsko 1956, Polsko • Vznik státu Izrael • Karibská krize • Sovětský mocenský blok • Varšavská smlouva • NATO • Svět demokracie a tržní ekonomiky • Německo, Francie • USA • Velká Británie • Arabsko – izraelské konflikty • Nezávislost Indie • Čína, Tibet • Třetí svět. • Dekolonizace • Globalizace a její dopad na jednotlivé země	Mediální výchova (svoboda projevu součást demokracie) Osobnostní a sociální výchova (porušování lidských práv, lokální konflikty, globalizace, bohatý sever x chudý jih) Mediální výchova (globální oteplování, trvale udržitelný rozvoj) Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (evropská filozofie, hodnoty a jejich schopnost přežít totalitní režim) Multikulturní výchova (migrace, soužití kultur, menšiny ve většinové společnosti) Mediální výchova (rychlý přenos informací, „ války a konflikty v přímém přenosu“, politická manipulace, populismus x rychlé informace o porušování lidských práv, média = velmoc) Osobnostní a sociální výchova (dějiny jsou zdrojem informací o procesu lidského vývoje, přináší nejen fakta, ale také hodnotící měřítko a možnost poučení se..)

	• při výuce se využívá projektového vyučování, exkurzí a přednášek • v rámci výuky dějin se realizuje spolupráce s dalšími společensko-vědními předměty (ZSV, ČJ a L ad.) • konkrétní podobu výuky dějepisu specifikují tematické plány jednotlivých vyučujících.	• Pražské jaro 1968, Normalizace • Vývoj ČSSR do roku 1989 • Rozklad sovětského bloku • Vývoj v bývalých východních zemích • Evropská unie, NATO • Současné problémy • Lidská práva, rasismus, migrace • Balkán • Afghánistán • Irák. Írán • Separatismus, terorismus	<i>Multikulturní výchova</i> <i>Mediální výchova</i>